

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za članke izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Knjige „Cankarjeve družbe“

za leto 1930/31, ki izidejo letos sredi oktobra, so sledeče:

1. Koledar Cankarjeve družbe za leto 1931. Vseboval bo polno zanimivih slik, proletarskih povesti in pesmi, poučnih razprav, potopisov itd.

2. Weiskopf: »Komur ni dana izbira.« Knjiga bo imela tri krasne povesti znamenitega češko-nemškega proletarskega pisatelja. Prevedel je knjigo Talpa.

3. Jože Kranjc: »Ljudje s ceste.« Izvirni roman, film dveh dni, v katerem bo čitatelj videl slike življenja brezposelnih in v največji bedi živčih delavcev.

4. »Poslednji dnevi.« To je v obliki povesti pisana zvezdoznanska razprava o postanku in umiranju zemlje. Napisal jo je znameniti francoski zvezdoznanez Flammarion, priredil v slovenščini pisatelj Angelo Cerkvencik.

Vse 4 knjige bodo imele tudi krasno opremo. Zato sodrugi, kdor še ni član, ne šteti 20 Din. Ker te 4 knjige bodo vsakega zadovoljile.

Milijone brezposelnih v Zedinjenih državah, Angliji, Nemčiji, Kanadi in drugih deželah.

Ekonomski situacija v Evropi in Ameriki se slabša vzlic talažečim obljubam o vračanju stabilizacije. Indijski bojkot občutno zadel angleško industrijo.

Ekonomi v Angliji so po paznem analiziranju gospodarskega položaja ugotovili, da pred letom 1932 ni pričakovati izboljšanja, in še tedaj bo to izboljšanje le v tem, da bo ustavilo naraščanje depresije.

Delavska rezervna armada raste.

V Angliji je zdaj že dva milijona brezposelnih. Vzrok je v propadanju angleške zunanje trgovine, ki ima svoj izvor v osamosvašanju dominjonov, v indijskem bojkotu, ameriški in nemški konkurenci ter v obubošanju evropskih dežel. Gospodarsko življenje Anglije gre skozi največjo krizo, od kar je postala vodilna industrijalna in pomorska sila. V industrijalnem oziru je ostala daleč za Zed. državami, kot pomorska sila pa izgublja prvenstvo. Njen vpliv v Indiji ter kolonijah peša. Krmarji Velike Britanije se trudijo, da gospodarstvo Anglije, dominjone in kolonije asimilirajo pod enotnim vodstvom in z enotno politiko novim razmeram, da pride Velika Britanija iz tega procesa prerojena in močna, kakor je bila.

Ignoriranje državnega problema.

V Zed. državah je sedaj — konservativno računano — okrog štiri milijone trajno brezposelnih. Več milijonov jih dela le po par dni na teden, večinoma za znižano plačo. Med tem, ko ameriški kapitalistični tisk prinaša dolga poročila o brezposelnosti v Angliji in Nemčiji, o tem problemu doma previdno molči, in če že kaj piše, tedaj ga zelo podcenjuje. Vzlic temu tendenčnemu molku pa postaja vprašanje brezposelnosti v Zed. državah stvar, ki je začela skrbeti tudi Hooverja in njegov kabinet ter mnoge političarje obeh starih strank. Dosedaj so se kaj lahko ognili s pumpanjem ljudstva o prohibiciji, toda glad, ki za sega milijone ljudi tudi v tej deželi,

„Kdo pa je to, gospod generalni direktor, ki ga tako ščitite?“

„Pst! . . . To je dragoceno orodje, ki mi je nujno potrebno zoper naraščajoče svobodne strokovne organizacije.“

Kdor je neorganiziran, je zaveznik takih elementov, ki hočejo delavstvo zaslužniti.

Kralj Jugoslavije, Aleksander I. je ob priliki svoje proklamacije slovesno izjavil, da bo ohranil delavstvu vse pridobljene pravice med katerimi je najvažnejša in prva ona, ki zasigurava delavstvu SVOBODO ZDRUŽEVANJA.

Boj delavstva je boj za pravično človeško družbo. Ta boj more izvojevati le trdna organizacija.

se ne briga več toliko za boje med »močo« in »sušo«, nego za vprašanje, kje bi se dobil potreben zaslužek za hrano.

V Nemčiji je nad štiri milijone brezposelnih, v Italiji okrog 600.000, po cenitvah fašistov le pol milijona, in v enaki meri so prizadete Kanada, Japonska, južnoameriške republike, pred vsemi Argentina in Brazilija, balkanske dežele itd.

30,000.000 brezposelnih delavcev.

Računajo, da je na vsem svetu sedaj okrog 30,000.000 brezposelnih in deloma zaposlenih, to je, po dan ali dva v tednu. Vrženih v pomanjkanje vsled brezposelnosti je nad sto milijonov ljudi, par sto milijonov pa je prizadetih indirektno, kajti ako milijoni delavcev ničesar ne zaslužijo, tudi nimajo denarnih sredstev, ki bi jih dali v promet. Vsled tega stanja je udarjena posebno mala trgovina.

Farmer prideluje preko mere zato, da živila ter druge poljske produkte proda in nabavi za skupiček obleko, živila, kakršna ne prideluje sam, poljske stroje, avte itd. Ali vsled ekonomskega poloma ter vsled prekupčevalskega sistema mora prodati svoje reči za tako majhno ceno, da mu dostikrat ne povrne niti njegovih stroškov. Kje naj vzame sredstva, da nakupi, kar potrebuje? Ne brezposelni delavec, ne obubožan farmer ne moreta nikamor. Ker je takih delavcev in farmerjev milijone, se to pozna tudi v industriji. Ni naročil, pa omeji obrat. To znači še večje zmanjšanje ljudske nakupne moči in tako se ta proces vleče do skrajnosti, ki ga tu in tam rešijo šele velika zunanja poročila in pa obnovljena manija kapitalistov za industrijalno ekspanzijo. Kadar se namreč ekonomske depresije pojavijo, se

spoprimejo posamezni kapitalistični interesi med seboj v tekmi za izrivanje drug drugega. Mnogo podjetij v takih bojih propade, ostala so prisiljena iskati rešitve v združevanjih, ali pa se predajo močnejšim konkurentom pod pogoji, kakršne oni določijo. Ko je bojišče enkrat očiščeno, obrne zmagovalni kapitalistični aparat zopet pozornost na vprašanje, kje bi se še lahko razširil, kaj bi še lahko razvil, in kje je še mogoče dobiti naročila.

Kapitalizem — glavni vzrok krize.

Tekom tega poletja je brezposelnost nekoliko padla le v Nemčiji, Belgiji ter par drugih evropskih deželah ter nekaj malega v Zed. državah, a na zimo zopet naraste. V Italiji skuša fašistična vlada priti brezposelnosti v okoliščini javnih del, ki jih podvzame država. V Rusiji se je število brezposelnih zmanjšalo glasom poročil z dveh milijonov na dve sto tisoč vsled energičnega izvajanja petletnega načrta za ekonomsko rekonstrukcijo ruske industrije in agrikulture. V Zed. državah pa o javnih delih le veliko govore, in če kje kake vsote določijo, jih razmečejo grafterji drug drugemu v žepe.

Svetovno gospodarstvo je v krizi. V Indiji, ki tvori velik trg, je ekonomski razvoj ustavljen borba za neodvisnost, na Kitajskem pa civilna vojna. Vseposod pa je glavni vzrok krizi sistem, izražen v produkciji za profit in v imperijalizmu. Število brezposelnih se v teku par let morda zmanjša za par milijonov, toda vzroki ostanejo.

Op. uredništva: Ta članek je priobčil te dni znani delavski socialistični list v Chicagu. Ponatisnili smo ga, ker je vreden, da izve tudi delavstvo v Sloveniji, kako govore delavci v Ameriki.

Reakcija rudarskih podjetnikov na pohodu.

Izgleda, da si domišljujejo naši rudarski podjetniki, da je prišel čas, ko bodo lahko vse obstoječe socialno zaščitne zakone popolnoma pogazili, ter njih delavstvo, v kolikor ga še niso popolnoma zaslužnili. V zavesti si njih nadčloveške visokosti, smatrajo rudarje za veliko manj vredno paro in mislijo, da bodo dosegli zlati srednji vek, kjer je moral suženj-delavec poljubovati bič svojega gospodarja.

Kot največji podjetnik dravske banovine, Trboveljska prem. družba, hoče imeti tudi v tem oziru prednost. Tako se je v Zagorju, obrat Kisovec in Kotredež, začelo prakticirati, da se kljub temu, da se 2 dni v tednu praznuje, dela z gotovimi ljudmi dalje ter se jim — ne šihiti, — temveč storitev takoj izplača. Isto poskušajo v Kotredežu, a so se zavedni rudarji vprli. G. inž. Železnik grozi, da si bo vse dotične zapomnil. Nič ne de. Rudarji gredo radi na delo, a da bi se na eni strani ljudi na cesto metalo, drugi pa morali po 10, 12, 14 ur delati in to brez 50% doplače (pa če tudi ž njo), tega noben zaveden rudar storil ne bo. Čisti 8 urni delavnik mora biti parola vseh rudarjev.

Proge so čimdalje v slabšem stanju. Ljudje morajo po vodi in blatu vlačiti vozičke in les. Na gotovih mestih so proge v takem stanju, da je nevarno skozi hoditi. Zaradi pomanjkanja strelnih mojstrov morajo kopači sami streljati. Doklada pri gotovih delih se odtrgava. Pitna voda se neredno dostavlja, a še za čiščenje posode ni časa. Tako, da še tisto bore malo vode, ki jo rudar dobi, ne more z užitkom piti, ker je iz nečiste posode.

Ob izmenjavi moštva se običajno zaliva, tako da more moštvo do košen po vodi hoditi. Na separaciji se na posebna dela kliče ljudi popolnoči in pozneje na delo, a drugi pa vse šihite praznujejo.

Višji nadzornik inž. Lapornik si norce brije iz ubogega odpuščenega rudarja, vsled dolgotrajne bolezni, z ženo in z dvema otrokoma, ko ga prosi za delo, češ, kadar bo kakšen len rudar zapustil delo in šel v Srbijo, bom pa tebe vzela. Mi vprašamo g. Lapornika, zakaj še ni postal ravnatelj. A po Zagorju pa vpijejo: gobe, gobe. Po komu?

V Trbovljah

ni nič boljše. Na zapadnem obratu so znali znižati akordne postavke. Vpeljali so električne svetiljke. Niso pa pomislili, da človeška pljuča niso elektrika. Tako morajo ljudje v takem zraku delati, da si mora paznik električno svetiljko sposediti, če hoče do njih. Poleg tega še mora moštvo samo izgorele žarnice plačevati, dasi ni ono krivo, če pregovorijo. Na separaciji so podaljšali delovni čas s tem, da se jim vožnja na delo ne vračuna več v delovni čas. Na dnevnem kopu »Neža« se ljudi odslavi z dela brez predhodne obvestitve tudi ob polovici šihita. Na tem obratu je tudi neki inženjer, katerega bi trebalo dobro povedati, da je v naši državi občevalni jezik srbsko-hrvaško-slovenski.

V Hrastniku,

kjer so rudarji najbolj katoliški in za kar se jim sam škof zahvaljuje in priporoča vsem za vzgled priidi-

gar na Kumu, so razmere še toliko slabše, da niti že skoro polovica rudarjev več na gospodsko dmino ne pride. Na tozadevno intervencijo Zveze rudarjev Jugoslavije je ista potom rudarske oblasti dobila od Trboveljske družbe tak odgovor, ki je vreden družbe same. Češ, rudarji niso niti opravičeni, pritoževati se, ker so pač premalo »leistali«. Ker so pač še druge uradne instance kakor ravnateljstvo Trboveljske v Hrastniku, bo šla ta pritožba naprej.

Isto je v Rajhenburgu in Kočevju, kjer so že itak ti rudarji navezani na javne milodare.

Podjetje Dukić i dr.

je tudi eno izmed tistih, kjer sploh noben socialno-zaščitni zakon nima nobene veljave. Ne samo, da se pri tem podjetju praznuje kakor drugod, so ti delavci toliko na slabšem, da izgube, če dežuje, svoj šilt in ako se kateri Bagger pokvari, se zopet ljudi pošlje domov. Ako se sedaj vzame, da imajo le strojevodje in lopatilovodje po Din 5.50 na uro in vsi ostali le po Din 4—4.50 na uro, potem pa si predstavljamo zgubo toliko delovnih ur in posebno sedaj na zimo, ko pride več padavin. Potem si lahko človek misli, kako morejo ti ljudje s svojim zaslužkom živeti?

A prednost v vsem pa nosi državni rudnik

Zabukovca.

Ne samo, da so tukaj zaslužki delavstva še manjši kakor pri TPD, je postopanje nad vse rigorozno. Tako se je zgodil slučaj, da je neki rudar v sredi šilhta zbolel. Začel je bruhati. Prosil je paznika za polovico šilhta dopusta. Ta je to naznanil zunanjemu upravitelju in ta mu je določil

za to polovico šilhta kazen Din 20. Prizadeti rudar je izjavil, da se bo pritožil na pristojno mesto. Ko pa je potem prišel prihodnji dan na šilt, ga pošlje g. upravitelj za en teden dni na dopust z izjavo, češ, da bo v tem času imel priložnost študirati, kam se bo pritožil. Tako ima sedaj ta ubogi človek kar tri kazni obenem. Prvič Din 20 za pol šilhta bolezni, drugič teden dni nič zaslužka in tretjič pa, ker ne bo napravil 22 šilhtov, zgubo na deputatu v obliki doplačila na draginjo.

Tako se tira ta ubogi rudarski življenjski direktivo v obup. Ne samo, da že obstoječe plače niso več eksistenčne, znižuje sedanje 8 mesečno praznovanje iste na najnižje, tako da danes večina rudarjev, ki nima nobene pomoči s kmetov, direktno strada. A poleg tega pa še rudarski podjetniki, izrabljajoč to krizo, obstoječe delovne pogoje poslabšujejo ter vsak odpor proti tem krivicam, lomijo z grožnjami odpusta. S tem strahom hočejo napraviti iz teh rudarjev samo brezpravne sužnje.

Ali, rudarji, kloniti ne smete. Ako je sila bede še tako velika. Vam pogum in vera v vas kot človeka ne sme upasti. Podvojiti se mora vaša odločnost. Zavest potrebe močne strokovne organizacije se mora v vas potrojiti. Vsak naj pomisli, da se brez skupnosti gre v sužnjost, z močno skupnostjo pa v svobodo. Ta skupnost se danes goji v Zvezi rudarjev Jugoslavije. Zatorej vsi na agitacijo, od moža do moža, za vstop v Zvezo rudarjev. Zakaj Zveza rudarjev mora postati tisti mogočen »MI«, pri katerem morajo najti zavetje vsi rudarji pred valovi podjetniške reakcije.

skupino, ki je pripadala doslej komunistični zvezi. Poslanec Tayerle je objavil o tem dogodku daljše poročilo, v katerem ugotavlja, da se je imenovana skupina prostovoljno priključila strokovni komisiji in je s tem onemogočen obstoj čehoslovaške komunistične centrale.

Tajnik strokovne komisije Tayerle pravi, da čehoslovaško delavstvo čuti centralizacijo za srčno potrebo. Osrednja strokovna komisija je s tem pridobila okoli 30.000 članov. Najmočnejše so bile v Haijevi organizaciji zastopane kemične stroke.

Strokovne organizacije so dosegle s tem združenjem velik moralni

uspeh in so se prav pristrčno združile, čeprav so se prej med seboj bojevale, ker se zavedajo, da je skupni interes večji, kakor malenkostni prepri. Nedvomno je, da ima ta korak velik praktičen pomen, da utrdi pozicijo čehoslovaškega strokovnega gibanja, ki bo utegnula uplovati na gospodarski položaj v državi.

Pristopivša organizacija bo dobila tudi na strokovnem kongresu, ki bo od 21. do 24. septembra v Pragi, primerno zastopstvo, da se bo ta združenje dokumentirala tudi že na tem kongresu.

Tako delajo iskreni in zavedni organizatorji v strokovnih organizacijah.

STROKOVNI VESTNIK.

Kovinarjem na Savi, Javorniku in Dobravi.

Podjetje je izdalo razglas, da se zahteva delo od ure do ure v osemurnem delavnem času in da nihče svojega delavnega mesta ne sme zapuščati brez potrebe. Ker nam je do sedaj s seboj prinesena hrana ali od svojev donešena hrana dovoljena, da jo med delom použijemo, se proti temu odloku vsled tega ne moremo braniti, kajti če zahtevamo pavze za užitek hrane, se take pavze ne bodo uračunale v delavni čas, skušalo pa se bo doseči to, da se bo smel vsak pet minut pred zaključkom dela iti umiti roke, do tedaj pa, dokler se to ne uredi, morate pač upoštevati odlok, ki je.

Sočasno razglajamo v vednost vsem članom, da naj se vsak svojega dela drži in ne zapušča istega pred potekom delavnega časa. Šale in igranje med delom naj odpade, čuvajte se biti pijani med delom, noben naj samolastno ne odreka odkaznega mu dela, ker v vseh takih slučajih je vsaka intervencija brezuspešna. Prijavite pa vsako važno stvar svojemu zaupniku. Kdor se po teh navodilih ne bo ravnal, naj nosi posledice sam. Vsak organiziran delavec naj svoje delo točno vrši in zanj zahteva tudi pošteno plačilo.

Članom na Savi, Javorniku in Dobravi.

Poravnajte članarino za godbeni odsek kovinarske godbe. Izročite prispevek sekcijem blaginikom odnosno zaupnikom, dokažite, kakor ste obljubili, da bomo kljub temu, četudi se več ne odteguje v tovarni za godbo, isto obdržali. Vsak strokovno organiziran član je dolžan biti tudi član naše godbe, tak je bil sklep. Zaupniki, poskrbite, da se bo ta sklep izvajal, ker naša godba je naš ponos, saj so tudi vsi godbeniki člani organizacije. Torej ne pustite se prositi, poravnajte takoj članarino; kdor pa še ni član, naj se takoj javi svojemu zaupniku. — Godbeni odsek.

Zaviračem v pomislek.

Nek družinski oče s petimi otroci se sedaj norčuje iz organizacije, ker mu je ista preskrbela v težkem času tovarniško stanovanje. Prišel bo čas, ko se bo brez usmiljenja organizacija norčevala iz njega. To pa velja tudi za vse tiste, ki so mnenja, če mi bo kaj, se bom pa takrat organiziral. Jok, ne več, kdor je član, dober, kdor ne, naj ne išče pomoči pri organizaciji. Vi pa, ki ste organizirani, veste, da bi bili brez organizacije reveži vsi skupaj; vse bi šlo po vodi. Zakaj torej za vruga nekateri ne najdejo pota v organizacijo? Zato, ker čakajo, da jih bo kapitalist z bičem prignal. Pomilovanja vredni so, budite jih, če je le kaj imajo. Še v letu 1930 mora narasti naša organizacija na število 1800 članov. Na delo torej, zaupniki, preveč spite; zavedajte se časov, v katerih se nahajamo. Le v skupnosti je naš obstoj, v organizaciji naša moč. Proč z vsemi predsodki, organizirajte se in vzdržite stalnost organizacije. Kdor zna prostovoljno držati fronto kot član organizacije, ni več sužen kapitalizma.

ZIMA NANDE.

Kar nenadoma je zmanjkal. Pljučnico je dobil in konec je bilo z njim. Nihče ni posebno pogrešil tega malega proletarca. Nande je umrl, so rekli in že je bil pozabljen. Toda zakaj je Nande tako hitro umrl, naj ve vsa javnost. Nande je imel od zdravnika listek za obratnega vodjo inž. Rebeke, da naj se mu začasno da kako lažje delo. Glavni zaupnik Jeram je za njega interveniral, inž. Rebek pa mu je rekel, da pač nima lažje službe kot na prostoru ali v razbjalnici; toda Nande je ostal kljub tej intervenciji na prostoru in se bolan, kot je že bil, še prehladil in podlegel. Zdravnik ga je poslal delat, ker se pač štedi v bolniški blagajni; dasi smo mi delavci hoteli povišati prispevek bolniške blagajne, tovarna ni bila istega mnenja kot mi delavci in je odklonila predlog za povišanje prispevka. Zato pa zdravnik vsa-

kega, ki le more migati, pošlje z listkom za lahko službo; to pa dobi tako kakor jo je dobil Nande: v grobu. Na tem nosita krivdo g. zdravnik in g. Rebek, pa nas gresta lahko tožiti, če hočeta, kajti glavnega zaupnika smo zaslišali in je poročal, da je interveniral zanj. Zakaj se mu potem ni dalo lahke službe, ali pa se ga ni poslalo v bolnico, ako take službe ni bilo za njega? Nande je dokazal, kakšen je naš delavec: skromen in potrpečljiv. Motite pa se gospodje, da bomo tako-le padali za dobiček podjetja v hladni grob. Naj vzame vrag tak red in socialni čut. Gospodar izmoli očenaš, hlapec pa rožni venec in baš tako je ravnal tudi g. Rebek. Če že imate stroga navodila, je pa vendar na Vas tudi osebna odgovornost za vsakega delavca in če nekaj ne morete rešiti, javite vsaj ravnatelj, ne pa da cinično greste preko tega in rezultat je potem tak. Takih gospodov nas bog obvaruj. Mi mislimo, da vaša naloga ni le priganjati k delu, temveč ste tudi odgovorni za vsakega posameznika, če se Vam javi. Odgovorni ste torej tudi za zdravje delavcev. Mar ne?

Kovinarji, radi Nandeta se bomo morali zapomniti za bodoče. Ne sme nam biti vseeno, naš član je bil, zgodil se je indirektni umor, zločin, sodbe pa ne bo nad krivci, ker tega ni kriv posameznik, ampak sistem, ki ima takih umorov brezštevila na vesti.

Ludvik Modre — šestdesetletnik.

Naš kapelnik naše kovinarske godbe je praznoval v ponedeljek 25. avgusta šestdesetletnico svojega življenja. Godbeniki so ga prijetno iznenadili v nedeljo zvečer s podoknico, ki so mu jo zaigrali, ko je bil baš v krogu svoje družine. Preglavico jim je delalo to, ker stanuje Modre v hiši, ki stoji za tovarniškimi plotom, pa so izposlovali od ravnatelja dovoljenje, da smejo v tovarni znotraj zaigrati podoknico. Šestdeset let brez miru in počitka je naš Ludvik, in nič čudno ni, da je v sredi vrvenja dela v tovarni človeku Dela zaigrala godba podoknico. Magnetni žerjav je svetil nad glavami godbenikom in med ropotom dela, ki v nedeljah zvečer že prične, je donela koračnica za koračnico, pomešana v ritem strojev in zvenketa železa. Da, prav res, tipičen doživljaj delavca šestdesetletnika. V imenu organizacije mu je čestital predsednik s. Jeram, godbeniki pa so mu osebno posamič čestitali in vikali: da si nam zdrav še mnogo leta! Sočasno z očetom pa je imel imendan tudi njegov sin, tako da je podoknica veljala obema. Delu čast!

Pričakujemo, da bo to res.

Glavni zaupnik, s. Jeram, nas je obvestil, da je drugi dan po zaupniškem sestanku, dne 23. avgusta, imel priliko za kratek slučajni razgovor z g. Westnom, kateremu je omenil zaključek sklepa zaupnikov delavstva, da so se zaupniki izjavili za sodelovanje v vsem racionalizacijskem procesu in štednji, za kar pa da pričakujejo obratno od podjetja, da isto upošteva v vseh socialnih zadevah delavski položaj. G. Westen mu je izjavil, da ga to veseli in da naj delavstvo stori vse za dobrobit podjetja in tedaj lahko računamo s tem, da bo tudi podjetje storilo napram delavstvu vse, kar bo v stanu. G. Westen je redkobeseden in dosleden, če se bomo varali, bomo za eno skušnjo bogatejši. Toda mi zaupniki in delavstvo bomo storili vse, kar je v zvezi z našo izjavo. Vsak delavec pa naj ve, da bomo vselej veljali le toliko, kolikor bomo imeli moči. Mi želimo mirnega, sporazumnega dela in upamo, da nam sedanja gospoda našega podjetja ne bo skrajševala organizacijsko zaupniških pravic in tradicij, ki jih v tem že imamo, kajti mi trdimo, da ako delavstvo v Celju pri g. Westnu ni organizirano, temu ne more biti kriv g. Westen, temveč delavstvo, ki se kratkoma vse ne organizira. Če bi se pa tam delavstvo organiziralo, smo prepričani, da bi g. Westen tudi tam priznaval organizacijo delavcev in zaupnike kakor pri nas. Pri vsem tem pa seveda igra glavno vlogo tudi to, kako sicer de-

Naš delavski žepni koledar in njegov pomen kot organizacijsko izobraževalno sredstvo.

Za leto 1931 izda Strokovna komisija za Slovenijo letos že sredi oktobra delavski žepni koledar. Vsako leto gre delavski žepni koledar med delavce.

Ta koledar bo zopet vsebinsko zelo bogat in poučen, torej neke vrste učitelj. Razpravljaj bo o brezposelnosti in borzih dela, o zakonu o zaščiti delavcev, o inšpekciji dela, o posledicah kršitve predpisov o mezdah, o razliki med posojilom in predujmom, o čezurnem delu. Posebno važna je razprava: »Reševanje sporov v specialnem zavarovanju« in »Naloga članov strokovne organizacije«, o zakonu 1154 b. Razne tabele, ki so potrebne posebno za kovinarsko stroko. Tabele o uslužbenškem davku; razprava: kaj nudi bolniška blagajna in tabela za starostno zavarovanje rudarjev.

Poleg tega je seznam raznih važnih podatkov itd., kratko: neke vrste poučni leksikon.

Naš žepni koledar izhaja že lepo vrsto let in danes hočemo spregovoriti o njem resno besedo. Zakaj ne tukaj za nekako koledarsko reklamo in agitacijo, nego da pokažemo vrednost in pomen dobrega koledarja za naše sodruge, oziroma za vsakega delavca. Ker delavcu je tak koledar potreben in za delavca smo ga izdali in izdajamo.

Naš žepni koledar je važno organizacijsko izobraževalno sredstvo in nobena kupčijska stvar. Ker stroški so tako veliki, da se na kakšen dobiček ne more niti misliti. Inseirati, ki jih naberejo, pomagajo te stroške v toliko zmanjšati, da lahko dajemo ves v platno vezan koledar s svinčnikom za nizko ceno, letos za 10 Din. S tem se, ako se ves

proda, krijejo komaj stroški. Če se ne proda ves, moramo iskati za primanjkljaj drugod sredstev.

Že po vsebini sodeč, spozna vsak delavec in delavka, da najde v koledarju takorekoč v vseh važnih zadevah nasvete in pouk. V žepu ga nosi neprestano in ko je o čem v dvomu, ga odpre, pogleda in se prepriča, kako mu je postopati v tej ali oni zadevi. Vzpodbuja ga, delati za organizacijo, jo utrjevati, širiti, ker s tem dela solidarno: eden za vse in vsi za enega.

Strokovna komisija za Slovenijo se ne straši truda, da izda vsako leto čim popolnejši koledar. To se na zunaj sicer ne vidi, a če bi kdo opazoval, koliko treba tukaj izbirati, premišljevali, da se napiše čimboli na kratko in jedrnatno vsaka stvar, da bi delavec in delavka lažje razumela, bi se prepričal, da ni lahka stvar, izdati dober žepni koledar. Saj žepni koledar, ki ga nosi vsak vedno pri sebi, je takorekoč nerazdružljivi prijatelj delavca in delavke.

Zato opozarjamo delavske zaupnike in funkcionarje strokovnih organizacij, da posvetijo vso pažnjo žepnemu koledarju. Članom in sovrpinom naj dopovedo, da jim je potreben, da si ga naj naroče, oziroma kupijo in ga smatrajo kot zanesljivega in zvestega svetovalca, bodritelja in učitelja. Žepni koledar, kakor ga izdaja Strokovna komisija za Slovenijo, je pomembno organizacijsko izobraževalno sredstvo. In ker je koledar pisan v delavskem duhu, ga mora imeti delavec.

Zato ne odlašajte in prijavite, koliko izvodov ga bo vaš kraj, oziroma vaša podružnica rabila, da ne bo zopet zmanjkal kakor lani.

Združene strokovne organizacije na Čehoslovaškem.

Likvidacija komunistične strokovne centrale.

Neodvisne delavske strokovne organizacije na Čehoslovaškem so dosegle lep napredek, ki kaže, da se čehoslovaško delavstvo zaveda velikega pomena konsolidacije strokovnih organizacij.

Čehoslovaški zgled bi moral biti poučen tudi za strokovno gibanje pri nas in drugod.

Poleg čehoslovaških strokovnih organizacij, ki so združene v strokovni komisiji, so imeli še Haijevo

lavci enega podjetja razumejo strokovno organizacijo, ki v podjetju nima samo prave, temveč tudi veliko soodgovornosti. Mi pričakujemo torej, da bo to tudi res, kar je g. Westen izjavil na našo izjavo. Ob vsem tem pa kličemo vsem, ki se niso v naši enotni organizaciji; organizirajte se, kaj čakate ob strani?! Ne varajte se, če bi ne bili mi organizirani, bi bilo g. Westen ljubše. Jeseniški kovinarji so iznašli prislovico za tiste, ki nikjer niso organizirani in jim pravijo »Westmovi soldati«. Morda delajo s to prislovico g. Westen krivico, ker kakor nam je znano, g. Westen in njegov sistem ni prijatelj kleč-plazcev in denuncijantov, temveč se predvsem upošteva ljudi po delu in sposobnosti. Za to smo pa mi tudi. Pokonci glave, in skupaj v organizacijo. Značajni in pridni ljudje imajo povsod svoje častno mesto, v prvi vrsti pa so to pri nas organizirani kovinarji.

Vsem organiziranim kovinarjem na Jesenicah, Javorniku in Dobravi v pomislek.

Sodrug, znano vam je, da je bilo večje število starih delavcev, ki so imeli že 40 letno službeno dobo, zadnje čase upokojenih. Mnogi od teh se nahajajo v tovarniških stanovanjih, katere bodo pa po izjavi podjetja morali najkasneje pomladi leta 1931 izprazniti. Do tedaj pa je bilo objavljeno, da se jih ne bo preganjalo, vendar pa bodo morali pomladi izstanovani. Eden za drugim prihajamo na vrsto, vodite vendar o tem račune. Le majhen del jih je, ki imajo svoje hišice. Vsi jih ne moremo imeti, naravno. Za te čase smo ustanovili zadrugo »Stan in Dom«. Kdor še ni član, naj se nemudoma javi svojemu zaupniku. Pomladi bomo pričeli zidati. Vsak član strokovne organizacije naj bo tudi član »Stan in Dom-a«, pa četudi ima svojo hišico, pomaga naj solidarno onemu, ki je ni mogel napraviti. Mesečno plačuješ Din 20 in si lastnik te brezobrestne hranilnice vloge, ki jo v gotovih okoliščinah in potrebah tudi lahko dvigneš. Torej ne čakajte križem rok gorja, ki je neizogibno za vsakega, ako ne bomo sami skrbeli zase za tiste čase. Zene, vprašajte svoje može, če so člani »Stan in Dom-a«? Če niso, vprašajte jih, zakaj ne skrbijo za Vašo bodočnost?! Mož se ponesreči, oboli, umrje in žena vdova mora na cesto ali pa ne more plačevati dragega stanovanja. Za take slučaje smo vendar ustanovili »Stan in Dom«. V skupnosti nam je take stvari mogoče izvesti. Prijavite se torej vsi!

Sekcija težke železne industrije Jesenice.

V petek, dne 22. avgusta 1930, je sklical glavni zaupnik Jurij Jeram plenum obratnih zaupnikov delavstva KID z Jesenic, Javornika in Dobrave ob 19. uri v Delavskem domu na Savi, na katerega je imel dostop vsak zaposleni delavec ali delavka KID, organizacijski zaupniki pa so imeli posvetovalen glas. Na dnevnem redu je bilo: 1. Poročilo glavnega zaupnika o njegovem delovanju v letu 1930 v splošnem. 2. Ugotovitve zaupnikov o pomanjkljivosti higijskih naprav in tozadevna vloga na ravnanje. 3. Racionalizacija s tehniko in racionalizacija dela vobče.

K vsem trem točkam dnevnega reda je poročal Jeram kot glavni zaupnik. K prvi točki dnevnega reda je podal obširno poročilo, iz katerega se je razvidelo, kako ogromno delo lebdí na funkciji glavnega zaupnika, katera zahteva vedno vsestranske razsodnosti v vseh posameznih slučajih. Tako je bilo iz poročila razvidno, da se zadnje čase ni dogdil noben večji dogodek v tovarni kjer bi bila potrebna intervencija; povprečno pa so dnevni slučajji za posameznike vseh različnih posredovanj. V glavnem pa so bile intervencije radi redukcije delavstva, radi zmanjšanja števila delavstva v valjarnah, radi plač v akordu, kakor uredevec plač po kolektivni pogodbi v elektrodni tovarni na Dobravi, deloma tudi posredovanja radi tovarniških stanovanj upokojencev, kateri so bili v mesecu avgustu upokojeni; dalje je poročal, da je dosegel do sedaj za zobozdravstveni sklad od podjetja Din 45.000. Sočasno pa, da je bil z ravnateljem Delavske zbornice, Kopačem, v Beogradu kot glavni zaupnik radi položaja delavstva KID vsled redukcij, ob kateri priliki da je bil predložen merodajnim ministrstvom širši memorandum s klicem za zaščito domačega kovinarskega delavstva proti brezposelnosti ter pripomnil, da je v vidiku anketa za težko železno industrijo, na kateri bo dana prilika, podnesti merodajnim faktorjem vse težnje delavstva te industrije kakor tudi težnje industrije kot take, ki trpi vsled prevelikega uvoza istega produkta iz drugih držav.

Dalje je k zaključku te točke pripomnil še sledeče: Na vse delo, ki sem ga vršil z vso vestnostjo, bi želel tudi nočoj slišati od Vas vseh, zbranih na tem sestanku, odkritosrčno kritiko, kajti doživel sem, da so me gotovi delavski listi napadli tako brez vzroka, da mi je nemogoče molčati na vse to, ker so nekateri vložili celo posebne pritožbe proti meni na Delavsko zbornico, v katerih ena skupna grozi z ovadbami na politično oblast prav po fašističnih metodah. Takih groženj in ovadb pa se mi ne strašimo, ker politična oblast nas pozna, kaj in kdo smo; zato bomo pa s takimi strankarskimi nebrzdanimi pomedli, ker pri nas ne sme biti mesta za take, ki jim je strankarstvo več kakor pa resno delo za skupne delavske interese. Če sem pa le res v kakem slučaju kaj zakrivil, prosim, govorite sedaj.

Dvorana je bila polna zaupnikov organizacij vseh smeri in pa delavstva. Vsi navzoči zaupniki pa so, tako obratni kakor organizacijski, s popolnim zadovoljstvom odobrili delovanje glavnega zaupnika in mu dali s tem tudi popolno zaupnico.

Malo smo bili začudeni, ker smo mislili mi zaupniki SMRJ, kakšna ploha pritožb se bo vsula na s. Jerama; toda mesto tega se je razvidelo, da tista kritika, ki se jo je bobnalo v časopisih, ni bila iz ust jeseniških delavcev, temveč od ljudi, kateri nimajo prav nič skupnega z delavstvom KID. Za tem je poročal k drugi točki, o higijskih potrebah delavstva v obratih ter naglasil, naj vsi zaupniki posameznih obratov pismeno predložijo njemu potrebe teh naprav za posamezni obrat, kar bo potem on predložil ravnateljstvu, da se najnujnejše takoj izvede.

Nad vse važna pa je bila tretja točka. Jeram je poročal k tej točki sledeče: Naše podjetje je v razmahu racionalizacijskega procesa in ta proces pri nas še ne bo tako kmalu zaključen. Nas čakata dve racionalizaciji in sicer prva s tehničnimi napravami, to je novimi stroji, ki naj povzročijo in pomenijo produkcijo, drugič paralelno pa še racionalizacija dela kot takega. Preko tega mi ne moremo iti, dasi brezbriznost napram brezposelnosti, ki jo ta proces ustvarja v svetu in pri nas, vodi v absurd. Kajti stroji, ki nadomeščajo človeka pri delu, ne služijo dandanes ublažitvi trpljenja človeka-delavca, ne dvigajo kulturne stopnje, temveč baš nasprotno: vse to vodi v pravo barbarstvo, da tisoči, ja, milijoni, nimajo ne hrane ne stanovanja, da je tisočim in tisočim samomor edini izhod. Mi jeseniški kovinarji smo primorani kot iz agrarno popolnoma pasivnega kraja še posebno preudariti ta položaj. Naša zahteva mora iti za tem, da se čim več našega domačega delavstva zaposli doma in obvaruje pred brezposelnostjo s tem, da se domače potrebe krije v prvi vrsti od domače industrije. Drugič pa se imamo danes odločiti, ali bomo temu procesu stali brezbrizno ob strani, ali se izjavimo, da hočemo sodelovati. Po mojem presojanju stvari sem mnenja, da je boljše, da se procesu priključimo s sodelovanjem in sem o tem razgovarjal že tudi s tehničnim ravnateljem, kateri mi je izjavil,

Knjiga

„Taškent, kruha bogato mesto“

ki je sedaj izšla, je krasno delo. To je roman ruskega pisatelja Neverova iz dni velike lakote 1921. leta. Prevedel je roman Iv. Vuk. Strani ima 160, v kartonskih lepih platnicah, stane Din 17.—, vezana pa Din 28.—.

Naročite si to knjigo!

Naslov: Uredništvo „SVOBODA“
Ljubljana, Poštni predal 290.

da je pripravljen sprejeti tudi vse dobre nasvete vsakega delavca, kateri zamore s svojo iniciativnostjo na kak način pripomoči do štednje in izboljšanja dela. Stvar je treba pravilno razumeti; zavedati se moramo, ako hočemo mi imeti primerno existenco, si jo zajamčimo le tedaj, ako podjetje napreduje in ako nima previsokih produkcijskih stroškov, ker ničesar, kar mi ne zaslužimo podjetju, nam podjetje ne bo dalo. Torej mi nimamo nobenega interesa, da se n. pr. kvari blago, da se razmetava blago, da se dela »aušus« ali da se po nepotrebnem kvarijo stroji itd. Kratko, interes imamo na tem, da naše podjetje varčno dela in napreduje; pri tem v prvi vrsti je naše sodelovanje mogoče in na mestu, kajti podjetje naj ve, da smo tudi mi delavci tesno zainteresirani na dobrotitju podjetja, da pa bomo naravno za to tudi zahtevali, da se nas v vseh ozirih primer- no upošteva in da se bo v prvi vrsti gledalo na to, da bo od večje storitve imel tudi delavec od tega svoj delež, ne le podjetje. Tehnično ravnateljstvo nam nudi roko v tem oziru za skupno delovanje. Jaz svetujem, da se izjavite za, zavedajte se pa tega, da je enotna organizacija s pametno in stvarno taktiko predpogoj vsemu za izboljšanje našega položaja. V debato so posegli posamezni zaupniki, kateri pa so vsi bili za to, da se izjavimo za sodelovanje v vsem racionalizacijskem procesu, na kar je bil tudi tozadevni enotni sklep v tem pravcu, da vsak zaupnik ali posamezni delavec ima priliko poklicati glavnega zaupnika v obrat k delu in mu lahko pove, kaj smatra za potrebno, da se izboljša, ali pri čem da se lahko to ali ono še prištedi, s kako napravo itd.; kratko, vsak ima priliko svoje praktične nasvete podati glavnemu zaupniku, kateri bo vse to sporočil tehničnemu ravnatelju, ki bo potem proučil take predloge. Znano je, da so mnogi naši domači delavci že marsikaterkrat kaj dobrega predlagali mojstru ali obratvodnji, pa ker je to delavec predlagal, so se mu smejali. Pozneje pa se je izkazalo, da je delavec s staro prakso imel prav in da je vsled tega, ker se njegovega nasveta ni upoštevalo, nastala pozneje velika škoda. Sedanjí ravnatelj je drugega mnenja in ve, da je tudi v delavcu mnogo-

krat resna in zdrava inicijativa, katere se vselej ne sme podcenjevati. Saj je pa tudi znana prislovica o maršalski palici v telečnjaku. Pri nas se je do sedaj na delo v tovarni gledalo vse preveč salonsko in vse preveč se je vedno valilo krivdo le na delavstvo. Da se pa to enkrat odpravi, imamo sedaj najlepšo priliko, da zavzamemo pri vsem tem tudi mi delavci svoje mesto in da naglasimo, da je nacionalizacija mogoča — toda brez nas ne!

Tako je ta zaupniški sestanek ob navzočnosti polne dvorane gostov pokazal, da jeseniški kovinarji razumejo dobo časa, da pa se bodo znali uveljaviti v vsaki situaciji.

Jeram se je ob zaključku zahvalil navzočim za odziv in stvarnost, ki je bila v debati; k besedi pa se je priključil še obratni zaupnik Sušnik Albin, ki je bil izvoljen od skupine nekdanjih nar. socialistov in stavlil sledeči pismeni predlog:

Izjava delavskih obratnih zaupnikov Kranjske industrijske družbe k poročilu glavnega zaupnika Jurija Jerama o njegovem delovanju v letu 1930 na zaupniškem plenumu dne 22. avgusta 1930 v Delavskem domu na Savi ob 19. uri:

1. Obratni zaupniki smo sprejeli na znanje celotno poročilo glavnega zaupnika o njegovem delovanju ter mu za vršeno delo izrekamo svoje priznanje in popolno zaupanje.

2. Obratni zaupniki konstatiramo, da glavni zaupnik Jeram postopa popolnoma v skladu pravilnika in vsakemu delavcu po možnosti nudi pomoč in zaščito v posredovanju ter tozadevno ni bila niti ena konkretna pritožba napram njemu in njegovemu res objektivnemu delovanju kot glavnemu zaupniku upravičena.

3. V kolikor je bila kritika napram Jeramu kot glavnemu zaupniku v zadnjem času v enem delu delavskega časopisa, je to izvor iz tega, ker je Jeram izrazil pristaž enotne organizacije, kar pa seveda ni v soglasju z vsemi željami onih, ki so drugega mnenja. Vsekakor pa je vsled tega napad na njega kot glavnega zaupnika neumestno, ker bi se ga kot takega ne smelo napadati, lahko pa se proti njemu polemizira kot članu enotne organizacije; neumestno pa je, da se ga napada kot glavnega zaupnika, ko ima sočasno vršiti težko funkcijo in to za vse delavstvo ne glede na organizacijsko pripadnost.

Vsled tega konstatiramo obratni zaupniki, da so bile kritike iznesene brez podlage in da je tako kritiziranje nelojalno in škodljivo ne le osebi, ki je v tej funkciji, temveč v škodo celokupnega delavstva, zatorej stojimo na tem, da se v bodoče kaj takega ne sme več dogajati, ker vrši Jeram svoje delo v popolnem soglasju zakona in tozadevnih pravil.

Jesenice-Fužine, 22. avg. 1930.
Obratni zaupniki. Podpisani: Bručan Henrik, Malej Valentin, Albin Sušnik, NSZ, Gabrijel Viktor, Pukšič Alojz, JSZ, Čej Ivan, Kusterle Franc, Pretnar Valentin, Volčič Vinko, Franc Franc, Korbar Alojz, Sušnik Jožef.

Sušnik, ki je predlagal to izjavo obratnih zaupnikov in ki je bila soglasno sprejeta, je uvodoma izjavil: Sestavljam tu pismeno izjavo, katero sprejmite, dasi sem jaz izvoljen od NSZ, kateri se imam zopet namen priključiti, vendar se ne strinjam z napadi, katere je iznesla ta organizacija po svojem listu na glavnega zaupnika. Iz tega se razvidi, da so tudi izven naših vrst še pošteni zaupniki, ki jim strankarska strast ni vse, temveč cenijo ljudi po delu. — Vsak komentar je torej odveč, ta izjava jasno govori.

Spor za praznike.

V nedeljo, dne 31. avgusta 1930, dopoldne se je vršil članski sestanek kovinarjev KID, katerega je posetil tudi sodrug Vuk, tajnik Strokovne komisije iz Ljubljane in sodrug Bešter kot zastopnik za oblastni odbor SMRJ. Glavni predmet na zborovanju je bila razprava o kolektivni pogodbi in o osnutku nove kolektivne pogodbe. Sedanje vodstvo KID vedno poskuša sedaj z izpadi na delavska prava, ki jih predvideva dose- danja kolektivna pogodba. Tako je nastalo sporno tudi vprašanje praznovanja praznikov in doklade na praznike. Do sedaj se je na vse praznike plačevalo 100% doklado, kar pa podjetje za bodoče odklanja in to doklado priznava samo za pet praznikov v letu. Dočim je vse skupaj v letu po 16 ali 18 praznikov, jih delavstvo zahteva 10, ki se naj praznuje in priznava doklada, ako se dela. Najznačilnejša razprava tega sestanka je bila v tem, zakaj to podjetje ne priznava najvažnejših praznikov in to kakor je Prvi Maj in prvi december, praznik ujedinitve. Predsednik s. Jeram je v svojem govoru lepo in prepričevalno dokazal, zakaj hoče delavstvo praznovati Prvi Maj, ter zakaj tudi prvi december. Vsi navzoči so stali na stališču govornika s. Jerama in sklenili, da se ima praznovati deset praznikov, ostale pa se lahko dela brez doklade. Zahtevalo pa se je za odpravo teh praznikov eno vsoto 150.000 Din za zobozdravstveni fond in kritje primanjkljaja bolniške blagajne bratovske skladnice, ker ima s tem podjetje letno do pol milijona Din manj izdatkov na plačah kakor do sedaj. Predlagalo se je torej kompromisni predlog s pustom 6 do 8 praznikov in videlo se bo, koliko smisla ima podjetja za sporazum v tem vprašanju.

Za tem je govoril še sodrug Vuk in pozdravil navzoče v imenu Strokovne komisije kot tajnik iste. S priprostimi, a resničnimi primerami je tolmačil resno potrebo organizacije, posebno pa k zaključku pozival navzoče, da naj ja vsaki bo tudi član »Cankarjeve družbe«, katere namen je delavstvu nuditi potom lepih knjig po-

trebno izobrazbo za lažje pojmovanje svoje naloge. Navzoči so ga burno pozdravili za njegova izvajanja. Za njim je isto še kratko pozdravil v imenu oblastnega odbora in podružnice Saturnusa z Ljubljane sodrug Bešter, ter pokazal na nekatere tovarne, kako je v njih sedaj, ko je delavstvo napustilo organizacijo. Zaključil je: »čuvajte svojo organizacijo in pomnožite jo še, da bo Vaša borba za vaša prava zanesljivejša in popolnejša, kar more biti le, ako boste čvrsto organizirani.«

Za tem je bil po krajših posvetovalnih setanek zaključen.

RUDARJI.

Trbovlje.

Kaj vse so zmožni neorganizirani zaupniki? Neorganiziran zaupnik je zmožen prvič streljati kozle brez vsake puške, drugič zmožen je tudi igrati vlogo Juda Iskarijota in tretjič zmožen je brez razstrelilnih snovi rušiti temelje del. zgradb ter ugled delavstva. (Podčrtati pa moramo, da s tem ni rečeno, da so vsi delavski zaupniki taki, ampak dokazano gotovi del.) Ni čuda, da je proletarijat zgubil že vse zaupanje — tudi že v samega sebe — a na žalost je krivda ta, da se zaupnik, ki mu da delavstvo največ zaupanja ter ga tako rekoč izvoli kot zaupnega moža-zastopnika njegovih interesov ozir, skupnih interesov delavskega razreda ter njegovih idej, predstavljač se kot najradikalnejši borec, spozabi na vso svojo dolžnost ter postane tako krut lovec, da neusmiljeno strelja kozle kakor majhne tako velike — čudežno brez vsake puške... Oh ti ubogi slov. egoizem, ki si se tako ukoreninil med proletarijat. Žalostna ti majka! Ne obsojajte delavstva, da je nezavedno, brezbrizno itd., ker mu vi, neorganizirani zaupniki, dajete tako slab zgled, ker se sami ne zavedate svojih dolžnosti ter počenjate stvari, ki so si v nasprotju s proletarsko miselnostjo. (Kmalu boste vredni Kristusovih besed: Oče, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo.)

Dokler bodo neorganizirani zaupniki stali izven strokovnih organizacij, bodo še nekateri zmiraj izvrstni lovci na kozle. Sedaj ima delavstvo jasno sliko, kaj se lahko vse zgodi, če niso zaupniki organizirani. Zato je nujna potreba, da je vsak zaupnik II. skupine strokovno organiziran, ker se le potem bo lahko zastopal in pravilno reševal vsa del. vprašanja. -k.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Tržič.

Vročí dnevi so minili ter so začele organizacije zopet delovati. SDZJ podružnica Tržič se živahno giblje in pridobiva člane. V kratkem priredi članski sestanek, na katerega se vsi člani in somišljeniki že sedaj opozarjajo. Odbor podružnice se trudi, da bi vzbudil še vse zaspane delavce, da spregledajo in stopijo na branik, kateri bo zgrajen iz močnega MI. Tem potom obveščamo, da se članski prispevki pobirajo vsako plačilno nedeljo v prostorih Zadrugnega doma. Marsikaj bi se dalo pisati iz našega kottička, pa zaenkrat še molčimo. Pika.

Dopis iz Mojstrane.

Naša strokovna organizacija se preko vseh težav drži dobro in vztrajno podvzema vse, kar se tiče interesov delavstva v cementarni. Sklicujemo tudi članske sestanke in se je zadnji tak sestanek vršil v nedeljo, dne 31. avgusta. Le na to ne moremo navaditi našega članstva, da bi se teh sestankov udeleževalo polnoštevilno. Članski sestanki bi se moral smatrati najmanj za tako važnega, kakor na primer, cerkvena opravila ob nedeljah. Zadnji sestanek pa je bil res nadvse slabo obiskan. Izmed 130 članov bi na vsakem sestanku moralo biti vendar le 70 do 80 navzočih. Na sestanku je poročal sodrug tajnik iz Ljubljane, Razpravljalo se je tudi o zadnjem dogodku v cementarni, ki je vse delavstvo občutno prizadel. Vsled nevednosti in neznanja gotovega mojstra se je strla turbina in je radi tega moralo delavstvo praznovati nad 14 dni in tako seveda izgubiti vsaki zaslužek. Prešli bi sicer preko tega, vendar je prav, če zabeležimo, naj se vsaj v bodoče namesti za mojstre take, ki bodo svojji nalogi kos. Ker, kako pride delavstvo do tega, da se ga na tak način oropa za gotov čas že itak borega zaslužka, in noče potem delavstvu te škode nihče povrniti. Tovarna se je izgovarjala, češ, kaj moremo mi zato, sami imamo vsaki dan ogromno škodo. Če bi se dala od strani tovarne delavstvu za to kaka odškodnina, bi bila napravljena le njena dolžnost. No pa, če se gre preko tega, nam ostaja v rokah ponovno en »adut« za čase, ko se bo razpravljalo o izboljšanju plač in položaja sploh. V tem primeru bo le organizacija storila svojo dolžnost in bo članstvo podprla s podporo, seveda le tiste, ki imajo v smislu našega pravilnika za to dane pogoje.

Delavstvo pa pozivam, naj v organizaciji vztraja trdno in neomajno tudi v bodoče.
Delavec iz cementarne.

Sodrug!

Ali si že član Cankarjeve družbe?

Velike redukcije delavstva v tovar- ni za dušik v Rušah.

Intervencija Splošne delavske zveze in
Delavske zbornice.

Dne 26. avgusta je vodstvo tovarne za dušik v Rušah pisмено odpovedalo službo 72 delavcem, naknadno pa še 6 delavcem, med katerimi je tudi obratni zaupnik Strnad Ivan. Čim je prišlo to obvestilo v Ljubljano, sta tajnik Splošne delavske zveze, Jakomin in zastopnik Delavske zbornice, Kopač, izvršila dne 28. avgusta na licu mesta intervencijo, da se vsaj nadaljnje redukcije, ki jih še namerava vodstvo tovarne izvesti, omeje. G. ravnatelj Krejči je nam na vprašanje, kaj je vzrok za tako obsežne redukcije, podal sledeče pojasnilo:

»Podjetje, kakor znano, izdeluje karbid in iz karbida apneni dušik. Kar se tiče karbida, je dolgo časa velika nadprodukcija na celim svetu. Med karbidnimi tvornicami pa imamo sporazum, tako da ima vsaka tovarna dodeljen svoj kontingent in se s tem izogne pogubonosnemu konkurenčnemu boju na svetovnih tržiščih. Pri veliki nadprodukciji je umevno, da je kontingent Ruš z ozirom na kapaciteto precej majhen, tako, da bi nam preostalo veliko karbida, ako bi ga ne porabili za izdelovanje apnenega dušika. Odkar obstoja tovarna, je mogla prodajati apneni dušik, ki služi za umetna gnojila, v inozemstvu. Toda vsepovsod se opaža svetovna agrarna kriza, ko kmetovalce nima denarja za nakup semen, strojev in tudi umetnih gnojil. Nič več ne stremi za povečanje produkcije, ki je ne more spraviti v denar. Zato ni računati z znatnim povečanjem porabe umetnih gnojil. Tudi Vi ste svoječasno poročali o svetovnem kartelu tovarni dušičnih gnojil, toda kartel ni imel namena, zvišati cene, pač pa hoče napraviti izvesten red ter na ta način omogočiti plasiranje vsaj enega dela produkcije. Pri tem kartelu imajo tudi Ruše za inozemstvo kontingent. Toda pri nadprodukciji je nastal težaven položaj, ker podjetje ne more vnovič približno tretjino svoje produkcije. Zato mora podjetje svojo produkcijo znižati na mero mogoče prodaje. Na svetovnem trgu ni zakonov za zboljšanje, temveč moramo računati, da se bodo razmere poslabšale in bo treba obrat še nadalje skriti.

Ponosni smo bili, da nismo doslej izvedli nikake redukcije. Saj vemo, kako bridko je, ako zgubi delavec svoj kruh. V dokaz te trditve vam povem, da nismo ravnali lahkomišlno, saj moramo plačati tudi clektrični tok, ki ga ne porabimo, kajti po pogodbah z elektrarno Falo smo to primorani plačati, tudi če se ga ne poslužujemo.

Na vprašanje, kako bi se dale razmere zopet zboljšati, ni težko odgovoriti. Stremeti moramo za tem, da z gubno svetovnih tržišč nadomestimo z večjo prodajo v naši državi. Dejstvo je, da bi se — čisto teoretično vzeto — vsa naša produkcija dušikovega gnojila dala prodati v tuzemstvu. V naši državi imamo 5 milijonov ha zemlje, za katero pridejo v poštev naša gnojila. Pred vojno je n. pr. Nemčija porabila na 1 ha 35 kg dušičnih gnojil. Po tem zgledu bi bilo treba v naši državi 175.000 ton apnenega dušika. To so pa še vedno minimalne količine dušika, ki se dajejo zemlji in danes se v nekaterih državah porabi povprečno 3 do 5 krat toliko dušičnih gnojil. V Nemčiji je povprečna poraba na 1 ha narasla celo na 120 kg. Iz teh števil vidite, da bi bilo mogoče vso produkcijo, ki znaša 30.000 ton letno, plasirati doma, pa bi morali še uvažati velike količine ali pa zgraditi nove tovarne.

Toda pri vsem trudu in ogromnih denarnih žrtvah za reklamno propagando nam ni mogoče plasirati v državi več kakor 1500 ton apnenega dušika. Žalostno je, da — agrarna država — stojimo skoraj na zadnjem mestu vseh držav na vsem svetu glede porabe umetnih gnojil. Kajti pri nas pride na 1 ha komaj 300 gr dušičnih gnojil, naša soseda Avstrija pa 100 kg. Kmetovalec v naši državi še ni prišel do spoznanja, da je mogoče premagati težko krizo zaradi nizkih cen poljedelskih proizvodov le z racionalnim delom. Naši sosede in drugod žrtvujejo kolosalne zneske za propagando porabe umetnih gnojil, pri nas pa se v tem oziru veliko pre malo stori. Naj navedem, da je Češkoslovaška samo v enem letu žrtvovala za povzdigo svoje gnojil 1 milijardo Kč. Treba je, da se vsi merodajni organi zavzamejo za povečanje porabe umetnih gnojil. Prepričan sem, da je potrebna velika akcija naše kraljevske vlade, kajti ne gre samo za pomoč industriji, ampak tudi kmetu. Ne bi bilo treba reducirati dela v tovarni, ki je zaradi svojih tehničnih naprav ponos domače industrije in zgled tudi za svetovno industrijo. Tako se borimo za obstanek in reduciramo produkcijo, ki bi bila tako zelo v korist našemu kmetu. Človeka boli, ko vidi, kako ogromne sile sedaj tečejo neizrabljene po dolini in zame bo srečen dan takrat, ko bomo zopet obratovali v polnem obsegu.

Omenili ste med drugim, g. ravnatelj, da se namerava obrat še bolj skriti in ponovno reducirati. Ali ta namera resno obstoja in ali je to neobhodno potrebno?

»Rekel sem, da le v slučaju, če se razmere poslabšajo. Omenim naj, da stojimo v trgovskem razgovoru z Rusijo, ki se interesira za naše umetno gnojilo, in če se nam posreči skleniti kupčijo, bomo tja poslali 500 vagonov in bi nam v tem slučaju ne bilo treba misliti na nadaljnje redukcije v kratkem času.

Mi bi si vam dovolili predlagati, da v slučaju namere ponovnih redukcij upeljete 6 urni delovni čas, in naj bi se delo vršilo v štirih izmenah. Delavstvo je radevolje pripravljeno vzeti to žrtev na svoje rame, da jih tako ostane čimveč pri delu in kruhu. Dalje bi bilo na mestu, da se ukinejo vsa akordna dela, ker značaj dela sam tega izrecno ne zahteva, kakor tudi vsa čezurna del. Nekateri izmed reduciranih so stanovali v tovarniških stanovanjih, in imajo sedaj ista odpovedana. Zakaj gonite te rezeve iz stanovanj že 1. oktobra, in sedaj na zimo, vsaj stanovanj vendar ne boste rabili? Informirani smo, da se je pri redukciji upoštevalo pravično in socialno načelo, da se odpuste predvsem oni, ki jih gnotno to tako silno ne zadene, vendar je med njimi precej delavcev, ki so se pri Vas izčrpali in bi sedaj prav prišel starostni fond, za katerega uvedbo v podjetju smo se mi vedno zavzemali. Kaj se namerava podvzeti v tem oziru? Med reduciranci je tudi obratni zaupnik Ivan Strnad, ki ima večjo družino in je brez premoženja, zakaj se je naprimer tudi tega odpustilo?

»Sami smo že imeli v vidu upeljavo 6 urnega delovnega časa in bomo, če bi kazala potreba po ponovni redukciji, skušali to izvesti, kakor ustreči tudi ostalim Vašim željam. Danes, žal, tehnične ravnateljice ni tu in se ne more na vse te stvari konkretno odgovoriti. Vaši predlogi se mi bodo predložili in bodo sigurno našli pri njem polno razumevanje, vsaj je poznan kot zelo socialno čuteč človek in je tudi dosežanje redukcije izvršil z vso premisslenostjo in socialno čutečnostjo, kolikor je pač v takem slučaju mogoče. Glede v naši tovarni ostarelih delavcev izjavljam, da jim bomo dali mesečno nekaj pokojnine ali pa odpravnino. Kar se tiče stanovanj je odnoven le formalnega značaja in prizadetih družin ne bomo gonili iz stanovanj, dokler si jih ne najdejo drugod. Radi tega naj bodo pomirjeni, ker se je tudi doslej vedno tako postopalo. Poslali vam bomo tudi listo reduciranih za Vašo eventualno uporabo.

S tem je bila intervencija zaključena. Delavstvo te tovarne opozarjamo ob tej priliki še na sledeče: Strokovna organizacija je delavstvu zlasti v takih slučajih zadnji up in nada. Ona izvrši posredovanje in rešuje najbednejše, kar se pač rešiti da. Priskoči svojim članom na pomoč v takih slučajih s podporami, pomaga iskati delo itd. V Rušah pa ste na žalost zadnje čase na svoje dolžnosti do strokovne organizacije precej pozabili. Popravite to napako, dvignite svojo organizacijo, napravite napram njej svojo dolžnost, da bo tudi ona v stanju v silo do Vas napraviti svojo, ker ona je edina Vaša zvesta tovarišica v silo, ko vse drugo odneha in na Vas pozabi.

Ob zaključku zvezo, da je zopet reduciranih 60 delavcev. Kako je sedaj z Vašimi obljubami, gospod ravnatelj?

ŽIVILCI.

Delovne razmere pekovski pomočnikov.

Na različnih anketah, ki so se vršile radi ureditve delovnih razmer v naši stroki, so se vedno upoštevale le zahteve mojstrov in šele zatem v mali meri zahteve pekovski pomočnikov. Posledice tega so bile običajno razmere vedno slabše, v prvi vrsti pa je naraščal kader brezposelnih do takih obsegov, ki vodi samo v propast celokupno pekovsko stroko in niti pekovski mojstri ne najdejo več izhoda iz tega kaosa, v katerega so zašli kot brezvestne žrtve svoje lakomnosti.

Radi tega pa je nastala nujna potreba po temeljitem čiščenju, katero je treba izvršiti čimprej. Zveza živilcev ozir. njene podružnice v Mariboru, Celju in Ljubljani so vložile na banksko upravo obširno spomenico, v kateri se naglašajo težki položaj pekovski pomočnikov in nujno potrebo, da se to nevzdržno stanje z novo naredbo g. bana za dravsko banovino jasno določi in uvede red v pekovsko stroko, v prvi vrsti pa se to tiče nedeljskega počitka, delovnega časa, pričetka dela itd.

Ker so te navedene zahteve po večini že bile izdane in obstajajo v obliki naredb, se naj bi za sedaj predvidevalo eno samo, t. j. izboljšani izvleček popreje izdanih naredb, ki naj bi jasno in razumljivo vsebovale točke prejšnjih naredb, ki so jako nejasne in pomanjkljive in na katerih pod-

lagi se ni bilo mogoče uspešno boriti proti mojstrom.

Predlogi, katere smo stavili kr. bankski upravi, se nanašajo na že izdane naredb, vsekakor pa te naredb do sedaj niso izboljšale našega položaja, ker se jih vsakdo tolmači po svoje in posledice tega tolmačenja niso izostale, kar čutimo mi sami. Ker pa tako početje ne vodi k zbolšanju našega položaja, si moramo sami priboriti za pošteno delo pošteno plačilo. Ako hočemo, da dobimo uredbo, ki naj regulira stanje v pekovski stroki, da se sedanje slabe razmere izboljšajo, je mogoče to doseči edino z močno organizacijo.

Pokazati moramo, da nas je mnogo, ki se nam godi krivica. Pravica naj bode slepa za vse, mi vsi se pa moramo zavedati, da je samo v organizaciji moč. Čim več nas je v slogi združenih, tem bolj bodo mehki in voljni mojstri.

Nikakega nesoglasja ne sme biti med nami, marveč vsi v organizacijo, ker mi drugam ne spadamo.

Sodrug! V slogi je naša zmaga!

Peki — Celje.

V zadnji številki »Delavca« priobčen članek, ki se nanaša na odpust s. Petka F., popravljamo v toliko, da je bil odpust popolnoma internega značaja med Petkom in pek. mojstrom Ahleitner-jem.

Nikakor pa ni bil povod odpusta ta, da je bil Petek član organizacije Živilskih delavcev.

S tem popravljamo preuranjeno ozir. podtaknjeno vest o g. Ahleitner-ju in njegovem ravnanju s pomočniki ter mu nimamo do sedaj tozadevno ničesar očitati.

LESNI DELAVCI.

Poročilo.

Podružnica ljubljanskih mizarjev je imela dne 24. avgusta občni zbor v prostorih hotela »Lloyd«.

Sodr. Bricelj je otvoril občni zbor, pozdravil navzoče ter sporočil dnevni red. Uvodoma se je spomnil umrlih sodrugov mizarjev Bradeška in Bradača. V znak počaščenja njihovega spomina so se dvignili vsi navzoči s sedežev.

S. Bricelj je podal predsedniško poročilo ter navajal razne težkoče. Vse pre malo je zanimanja od posameznikov za strokovno organizacijo. Ti, vsled nezavednosti in malomarnosti, ne vrše članskih dolžnosti. Opozarja članstvo, da ves svet preživlja krizo, katere se neusmiljeno izvaja le v najširših plasteh naroda, to je proletarijata. Na račun teh pa se grade vedno večje nove tovarne in rastejo novi trusti. Z vzklikom: Masa nezavedna, kdaj prideš do spoznanja, je svoje predsedniško poročilo zaključil.

Tajniško poročilo je podal s. Šlosar mlajši, blagajnik pa s. Virant mlajši. Za kontrolo je poročal ss. Antončič.

Poročila so se vzela na znanje. K drugi točki dnevnega reda je bil izvoljen sodrug Mihelj kot podpredsednik namesto sodr. Gregoriča, ker se ta ni inogel udeleževati sej. S. Mihelj je član stare garde pionirjev v našem pokretu ter bo odboru podružnice prav dober svetovalec, za kar mu je dalo članstvo priznanje.

V točki razno je dalje poročal zopet s. Bricelj o poteku vrtno veselice mizarjev, katere je še precej dobro uspela. Zahvali se vsem članom, ki so pripomogli s sodelovanjem v kakršnemkoli načinu. Opozarjal je članstvo na zimo in z njo na brezposelnost, ki nastane ob tem času pri mizarških pomočnikih, da bodo na vse težkoče pripravljani.

Dalje je pozival članstvo za pristop k Cankarjevi družbi. Vsak naj se posveti čitanju, ker le knjiga je najboljši prijatelj. Obenem je pozival mizarje, da naj sodelujejo pri delavski kulturni organizaciji Svoboda in naj postanejo mladi sodrugji sodelujoči člani »Delavskega odra«.

S. Zor je bil mnenja, da bi se pri mizarških pomočnikih lahko napravila nekaka »Samopomoč« za slučaj smrti. Ob vsaki priliki naj bi se pobiral gotovi znesek. S. Bricelj pa je bil mnenja, da je to zaenkrat neizvedljivo.

S. Dermastija pa je predlagal, da naj bi se o tem govorilo na seji Strokovne komisije, kakšno stališče bi ona zavzela v tem primeru.

Oglasilo se je k besedi še več sodrugov, ki so reševali razna vprašanja.

Polletni občni zbor je potekel v najlepšem razpoloženju. To naj bo v vzpodbudo vsem, ki niso bili navzoči na zborovanju, da ne bi mislili, da smo že umrli.

Razno.

Pomoč novorojenčku in dojenčku. Delavska zbornica je prejela od kr. bankske uprave dravske banovine za svojo javno knjižnico 50 izvodov knjige z gornjim na-

slovom. Knjiga je zelo poučna in zanimiva ter nujno potrebna, da se seznanijo z njeno vsebino zlasti delavske družine.

Delavski kulturni mesečnik »Svoboda« septemberska (9.) številka prinaša zanimivo čtivo. Sodrugji, postanite člani »Svobode« in dobivali boste mesečnik »Svoboda« zastoj. Članarina je mesečno samo 4 Din, to je, vsako soboto si treba odtrgati en dinar.

Staršem šoloobveznih otrok. Nešteto otrok poseča zlasti iz okolice naše mariborske šole. Veliko jih je, ki jedo opoldne suh kruhek in se zlasti v jesenskih in zimskih mesecih vsi prezeblji in prehlajeni skrivajo čez opoldne po mestu. Tu je bila pa pred kratkim ustanovljena Javna kuhinja, ki posluje na Slomškovem trgu št. 6, kjer dobe lahko starši za svojo deco za mal denar opoldne vsaj toplo juho, če ne že vsega kosila. Priporočamo staršem pa tudi učiteljestvu to važno ustanovo. Kuhinja je namenjena javnosti in ni njen namen dobiček, nego javna in socialna potreba. Odbor Javne kuhinje tvorijo: občina, Delavska zbornica in Borza dela. V Ljubljani obstoja enaka kuhinja že tri leta in jo razen uradnikov in delavcev poseča v jeseni in zimi zlasti šolska mladež. Pozivamo starše, da preskrbe po svojih močeh svoji deci toplo kosilo v Javni kuhinji.

Štajerska hranilnica in posojilnica v Mariboru otvorjena. Že dolgo pogrešani denarni zavod, ki bi služil malemu kmetu in delavcu, je bil te dni v Mariboru odprt. V hiši Zadrufnega doma na Rotovškem trgu 6 se nahaja lična pisarna tega novoustanovljenega denarnega zavoda, ki daje vsemu trgu tudi po svoji okusni zunanosti povsem novo lice. Načelstvo zavoda je te dni določilo uradne ure za poslovanje in obrestno mero za hranilne vloge in posojila. Zavod bo odprt dnevno od 9.—12. ure in popoldne zlasti za delavce, ki so čez dan zaposleni, od 6.—7. ure. Vloge se bodo obrestovale na odpoved po 7%, sicer pa po 5%. Posojila se bodo dajala v prvi vrsti malim ljudem in sicer na menice po 10%, na vključbo po 9½%. Vloge v tekočem računu po 5 in 7%, posojila v tekočem računu pa po 10 in 12%. — Resni časi silijo malega človeka k štednji. Štajerska hranilnica in posojilnica je predvsem radi tega ustanovljena, da privadimo široke plasti ljudstva bivše štajerske pokrajine na varčnost in radi tega je treba ta zavod toplo pozdraviti!

Dobra hrana v Javni kuhinji na Slomškovem trgu 6: v A-razredu opoldne in zvečer Din 8.30, v B-razredu Din 12.30, v C-razredu Din 14.30. Priglašajte se!

EMIL MORE

sodavičar — Ljubljana

Kette-Murnova cesta 11—Smartinska c. 11

prilporeča izvrstno soda-vodo iz tekoče ogljikove kisline ter pokalice z pristinim sladkorjem. Zastopstvo in izdelovanje Jogura

NAZNANILO!

Slavnemu občinstvu v ljudo naznanjam, da sem otvorila v Ljubljani na Dunajski cesti št. 37

VINOTOČ IN ZAJUTRKOVALNICO,

kjer [bom točila pristna štajerska, dolejnjska in dalmatinska vina. Priporočam se za obilen obisk

Marija Anticevic

veletrgovina z vinom Dol. Logatec.

Premog, drva

najbolj po ceni dobite pri družbi

ILIRIJA

Ljubljana, Dunajska cesta 46, telefon 2820.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Rotovski trg šte. 6.

Posojila dajemo po
ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 7%
proti trimesečni odpovedi.